

Weimarskie Spotkania z Historią **10 – 12 listopada 2017** **NA TYM SAMYM POZIOMIE?!** **Historia stosunków**

Kiedy ostatnio zagłębiliśmy się na strony z najnowszymi wiadomościami, ogarnia nas nieprzyjemne uczucie. Nasz świat, opleciony siecią wszechobecnymi powiązaniem, wydaje się chwiać w podstawach. Wojny, kryzysy społeczne, polityczne i gospodarcze nie mają (już) jedynie lokalnego zasięgu, lecz dotyczą nas wszystkich. Do takich stałych, powtarzających się tematów należy kryzys uchodźczy, zmiany klimatyczne, kryzysy walutowe, Brexit, Donald Trump, rozkwit populizmu i pełzający powrót autokratycznych form rządów także do Europy. Czy rozmawiamy o nich na tym samym poziomie?

Takie uczucia, które czasem prowadzą do nadto alarmistycznych wniosków, będą punktem wyjścia *Weimarskich Spotkań z Historią 2017*. Odwołując się do nich, zapytamy o stosunki polityczne, gospodarcze, społeczne i ekologiczne, których mechanizmy działały w historii (i działają do dzisiaj), łącząc nas ze sobą, nastawiając nas przeciwko sobie lub przyciągając ku sobie. Nasz świat staje się coraz bardziej skomplikowany – i to nie tylko za sprawą wynalezienia Internetu i zasadniczo zmienionych sposobów komunikacji. Powodem jest także nafromadzenie globalnych powiązań w polityce i gospodarce. Na problemy tak złożonego świata nie da się jednak znaleźć prostych odpowiedzi, chociaż niektórzy politycy, aktywiści lub domorośli eksperci proponują nam proste rozwiązania. I znowu okazuje się, że po raz kolejny pomocne i niezwykle aktualne może okazać się spojrzenie na historię. Teraźniejszości nie da się bowiem wyjaśnić, odwołując się jedynie do niej samej. Jeśli chce się zrozumieć przyczyny i chronologię dzisiejszych zjawisk oraz powiązać je z tym, co było i z tym, co jest teraz, konieczne jest spojrzenie wstecz.

W ramach festiwalu wyjdziemy zatem od aktualnych stosunków i wzajemnych powiązań, a następnie zwrócimy się z celowymi pytaniami ku przeszłości, podpierając je historycznymi konstrukcjami, koniecznymi dla ich zrozumienia. Zasięg naszych rozważań będzie przy tym obejmować czasy od antyku do współczesności po najbardziej aktualną teraźniejszość. Jakie stosunki muszą panować w społeczeństwie dla zagwarantowania demokracji? Jakie stosunki społeczne panowały w kolebce demokracji, antycznej Grecji? Jak układały się stosunki międzynarodowe w czasach zimnej wojny? Jakimi liniami historycznymi da się powiązać kraje Trójkąta Weimarskiego? Jaki jest wpływ Twittera, Facebooka itd. na naszą komunikację? Czy da się je porównać z jakimiś wcześniejszymi zjawiskami? Perspektywa naszych rozważań będzie przy tym bardzo szeroka, i to nie tylko w sensie historycznym, ale także w sensie geograficznym, gdyż przyjrzymy się także pozaeuropejskim regionom świata, pytając o to, jak skomplikowane były pozornie

jasne stosunki między mocarstwami kolonialnymi a Afryką i jakie skutki tego stanu rzeczy odczuwamy do dzisiaj.

Od poniedziałku, 6.11.2017

Trójstronne warsztaty uczniowskie

Sieci powiązań

Dziennik z podróży po polskiej, niemieckiej i francuskiej historii

Udział biorą uczniowie z Krakowa, Blois i Weimaru pod opieką Christine Scheller i Kaia Sauera (Weimar), Anny Wellebrouck i Sylvie Henry-Chacun (Blois) oraz Doroty Loos i Agaty Reichert (Kraków)

W kooperacji z DFJW / OFAJ, Rendez-vous de l'histoire i miasta Blois

Warsztaty odbywają się w terminie 6-12 listopada w Blois (Francja).

Trzy kraje, pięć biografii, piętnaścioro uczniów. Licealiści z Niemiec, Polski i Francji zajmą się powiązaniem historycznymi łączącymi ich kraje, badając biografie wybranych jednostek i rekonstruując na ich podstawie międzynarodowe kontakty oraz sieci powiązań. Trzy z tych biografii to losy niegdysiejszych władców. Król Franciszek I, Moritz von Sachsen oraz król Stanisław Leszczyński część swojego życia spędzili w zamku Chambord niedaleko Blois. Także dzieje dalszych dwóch osób pozwalają na zbadanie minionych europejskich powiązań: to historie życia Ksawerego Branickiego i Pierre'a Sudreau. Pierwszy z nich, polski szlachcic, osiadł w pobliżu Blois w XIX wieku; był mecenasem sztuki i dużo podróżował po Europie. Drugi był więźniem Buchenwaldu i w 1981 roku, to znaczy jeszcze w czasach, kiedy Europa była podzielona, będąc burmistrzem Blois, uczynił Weimar jego miastem partnerskim. Na podstawie faktów z życia tych osób uczniowie stworzą dzienniki z podróży swoich bohaterów. Mogą przy tym sami udać się w podróż do przeszłości albo przenieść postaci historyczne do czasów współczesnych. Wszystkie prace będą miały formę komiksu i powstaną w *Musée de la Bande dessinée* w Blois.

Środa, 8.11.2017

Odczyt i rozmowa

Carte blanche t/z

Ja niemiecki. Nowa kultura przewodnia

8 listopada, godz. 19 – Eckermann Buchhandlung Weimar
Raed Saleh (Berlin) w rozmowie z Gerlinde Sommer (Weimar)

Już od lat niemiecka publiczność toczy kontrowersyjną debatę na temat kwestii związanych z narodową kulturą przewodnią oraz prawnymi, społeczno-politycznymi i moralnymi podstawami naszego współżycia i współzyczenia. Ich zakres wyznacza Ustawa zasadnicza. Czy w nowoczesnych, otwartych na świat i demokratycznych Niemczech obowiązują ponadto jeszcze inne reguły? Jakie wartości są niepodważalne? Gdzie leżą granice tolerancji w czasach, które stają się coraz trudniejsze z powodu coraz częstszego występowania różnorodnych politycznych i/lub religijnych ekstremizmów? Związana z tym radykalizacja myślenia po części wychodzi od samego społeczeństwa, a po części napływa do niego z zewnątrz. Barwnemu, wielokulturowemu społeczeństwu grozi popadnięcie w czarno-

białe schematy myślowe.

Raed Saleh przybył z rodzicami do Berlina jako dziecko z Palestyny. Nikt wtedy nie mógł i nie chciał mu powiedzieć, czego się od niego oczekuje. Mimo to stał się częścią społeczeństwa. Od 2011 roku jest przewodniczącym frakcji SPD berlińskiego Senatu. W swojej książce „Ich deutsch. Die neue Leitkultur“ („Ja niemiecki. Nowa kultura przewodnia“), która ukazała się w 2017 roku, opisuje proces przystosowywania się nowo przybyłego obywatela do niemieckiego społeczeństwa i zastanawia się, jak mogłaby wyglądać nowa niemiecka kultura przewodnia.

Czwartek, 9.11.2017

Trójstronne warsztaty studenckie

Publiczna dyskusja

Szklane ściany pojednania między sąsiadami: kicz pojednaniowy a stereotypy

9 listopada, godz. 18 – Friedrich-Schiller-Universität Jena

Pierre-Frédéric Weber (Szczecin), NN

Prowadzenie dyskusji: dr Andreas Braune (Jena)

przy udziale studentów ze Szczecina, Paryża i Jeny pod opieką prof. dr. Michaela Dreyera, dr. Andreasa Braune, dr. Alice Volkwein, dr. Paula Maurice'a, dr. Pawła Migdalskiego i dr. Katarzyny Woniak

Szkoła zimowa wspierana przez Deutsch-Französische Hochschule oraz fundację Victor und Yvonne von Schweinitz-Stiftung we współpracy ze stowarzyszeniem Weimar-Jena-Akademie

Warsztaty odbywają się od 8 do 12 listopada w Jenie i Weimarze.

Od 25 lat Niemcy, Polskę i Francję łączą uprzywilejowane stosunki, pielęgnowane w ramach Trójkąta Weimarskiego. Współpraca między tymi trzema krajami nie zawsze układała się tak dobrze.

Stosunki między Niemcami i ich sąsiadami ucierpiały z powodu wielkich konfliktów zbrojnych, po których trzeba je było mozolnie odbudowywać. Polskę i Francję natomiast już od wieków łączyły spokojne momenty wspólnej historii. 25 lat temu Niemcy zaproponowały, aby do procesu niemiecko-polskiego pojednania włączyć Francję, co miało pozwolić na skorzystanie z przykładu wcześniejszych doświadczeń niemiecko-francuskiego procesu przywracania zgody. Uczestnicy naszego trójstronnego seminarium w interdyscyplinarny sposób zbadają podobieństwa i różnice w polityce pojednania tych trzech krajów na tle ich historii oraz istniejących w nich konstelacji polityczno-społecznych.

Film i bufet

9 listopada, godz. 19 – Mehrgenerationenhaus Weimar-West

"Monsieur Claude i jego córki"

F, 2014, 97 min

Reżyseria: Philippe de Chauveron. Obsada: Christian Clavier, Chantal Lauby, Ary Abittan i in.

Claude i Marie Verneuil, katolickie małżeństwo z klasy średniej, są dosyć konserwatywni jako rodzice czterech córek, chociaż na zewnątrz zawsze starali się demonstrować otwartość. Ich

tolerancja zostaje poddana ciężkiej próbie, kiedy trzy córki wyrażają chęć wyjścia za mąż: jedna wybrała sobie na męża muzułmanina, druga pragnie wyjść za mąż za Żyda, a trzecia zakochała się w Chińczyku. Teraz wszystkie nadzieje na ślub kościelny rodzice pokładają już tylko w najmłodszej latorośli, która właśnie – dzięki Bogu! – poznała katolika. Projekcji filmu będzie towarzyszył bufet przygotowany przez Petrę Hermann, przy którym będzie można skosztować potraw pochodzących z krajów pochodzenia zięciów sympatycznej pary bohaterów filmu.

Piątek, 10.11.2017

Przechadzka po mieście

Carte blanche Weimarer Republik e.V.

Republika Weimarska.

W poszukiwaniu śladów narodzin pierwszej niemieckiej demokracji

10 listopada, godz. 15 – miejsce zbiórki: kasy Niemieckiego Teatru Narodowego, Weimar,
Spacer potrwa ok. 90 minut

Przechadzka po miejscach oryginalnych wydarzeń w Weimarze w towarzystwie aktorów
Udział biorą m. in. Klaus Heydenbluth (Nordhausen), Heike Meyer (Weimar), Katrin Heinke
(Erfurt), Fernando Blumenthal (Erfurt) i Gunthart Hellwig (Erfurt)

We współpracy z Fundacją im. Friedricha Eberta, Biuro Krajowe w Turynii

W roku 1919 w Weimarze obradowało Zgromadzenie Narodowe, które proklamowało pierwszą niemiecką republikę i nadało jej konstytucję. Warunki panujące po pierwszej wojnie światowej nie sprzyjały wcale temu wydarzeniu. Nie dziwią zatem ambiwalentne oceny tego, co zdarzyło się wówczas w Weimarze i poza granicami miasta. W czasie przechadzki poznamy rozdarcie, charakterystyczne dla ludzi owej epoki oraz trwałe dzieło, stworzone w Weimarze w 1919 roku.

Odczyt

Carte blanche Weimarer Republik e.V.

**Powiązania z Zachodem, porozumienie ze Wschodem –
polityka zagraniczna młodej Republiki Federalnej Niemiec**

10 listopada, godz. 16 – Stadtmuseum Weimar
dr Hans Peter Mensing (Bad Honnef)

Po odczycie odbędzie się dyskusja. Prowadzenie: prof. dr. Torsten Oppeland (Jena)

We współpracy z Fundacją im. Konrada Adenauera

Dzisiaj przynależność zjednoczonych Niemiec do zachodnich demokracji i członkostwo tego kraju w Unii Europejskiej oraz w NATO wydają się oczywiste. Niemal 70 lat temu, tuż po zakończeniu drugiej wojny światowej, nikt nie spodziewał się takiej przyszłości. Sytuacja międzynarodowa była bardzo napięta. Nowo założona Republika Federalna Niemiec pod rządami Konrada Adenauera musiała określić swoje stanowisko wobec konkurujących ze sobą systemów politycznych na Wschodzie i Zachodzie, a także wobec NRD. Pierwszy kanclerz Niemiec, Konrad Adenauer, jasno opowiedział się po stronie wartości Zachodu i rozpoczął konsekwentną integrację z krajami Europy Zachodniej. Stosunki z krajami Europy

Wschodniej charakteryzował natomiast wyraźny dystans, który przerywały momenty porozumienia.

Uroczyste otwarcie

Odczyt i dyskusja

Na kolorowo?

O możliwości i niemożliwości różnorodności

10 listopada, godz. 18 – Notenbank Weimar

Dyskusja z Carstenem Schneiderem (Berlin, zapytany) i **NN**

Prowadzenie: Ralf Finke (Weimar)

Benno Fürmann czyta teksty Voltaire'a, Diderota, Lessinga i Eribona

Wychodząc od motto tegorocznej edycji festiwalu „Na tym samym poziomie?! Historia(e) stosunków”, powróciliśmy do kilku francuskich i niemieckich myśli z czasów Oświecenia, które przedstawi publiczności aktor Benno Fürmann. Eksperti z Niemiec i Francji wymienią się poglądami na temat dzisiejszego społeczeństwa, tolerancji i różnorodności, nawiązując przy tym do tych historycznych tekstów. Jaką miarę przykładamy do obowiązujących wartości i podejmowanych działań, jeżeli naszym celem jest „kolorowa różnorodność”? W jaki sposób da się utrzymać i realizować pluralizm postaw i poglądów w czasach przesilenia, które właśnie przeżywamy? Spojrzenie wstecz na naszą historię pozwoli bez wątpienia na wyostrenie postrzegania naszej współczesności, a może nawet wpłynie na kształtowanie przyszłości?

Wieczór muzyczny

„Clins d'oeil“

Niezupełnie poważne (muzyczne) spojrzenie na stosunki niemiecko-francuskie

Wykonawcy: Bérangeère Palix (śpiew) i Thibault Falk (pianino jazzowe)

10 listopada, godz. 20 – Notenbank Weimar

Francuska piosenkarka Bérangeère Palix z Berlina stała się najważniejszą interpretatorką francuskiej chanson w naszym kraju.

Tragikomiczny talent pozwala jej na niezrównaną interpretację śpiewanych piosenek, niezależnie od tego, czy napisała je sama, czy też wyszły one spod pióra Piaf, Brela albo Gréco. Piosenkarka wciela się w różne role, opowiada krótkie historie i w ten sposób wprowadza publiczność w treść śpiewanych utworów, z których część rozbrzmiewa także w języku niemieckim.

W swoim programie „Clins d'oeil“ z przymrużeniem oka przygląda się niemieckim i francuskim przywarom. Jako Francuzka „na dobrowolnej emigracji” przeżyła wiele „szoków kulturowych”, z którymi mierzy się w swoich tekstach. Przykładem może być jej pierwsza (i ostatnia) wizyta w saunie, zderzenie z niemieckim stołem urodzinowym lub z kultem, którym otacza się niemieckie szparagi. Bérangeère Palix wyczarowuje przed publicznością mikrokosmos zwany ogródkami działkowymi i roztrząsa problemy egzystencjalne, tak ważne jak pytania: Czy życie przycisku stopu w windzie nie jest nudne? Dlaczego Francuzi stale cmokają się w policzki? Czy nie byłoby łatwiej żyć z instrukcją obsługi?

Sobota, 11.11.2017

Dyskusja panelowa

**Trójkąt Weimarski: czy pojednanie jest nadal zadaniem,
czy też nadszedł już koniec epoki pojednania?**

11 listopada, godz. 10 – Eckermann Buchhandlung Weimar

Dr Kazimierz Wóycicki (Warszawa), prof. dr Corine Defrance (Paryż), dr Gunter Hofmann
(Berlin)

Prowadzenie: dr Katarzyna Woniak (Berlin)

Po konfliktach i wojnach zawsze następuje jakiś ciąg dalszy. Może nim być nowa wojna albo zgoda i pojednanie. Im boleśnieszka jest przeszłość, tym trudniej układa się droga do pojednania i tym bardziej intensywnej pracy społecznej i politycznej potrzeba, aby odpędzić cienie przeszłości. Powojenne stosunki polsko-niemieckie oraz stosunki niemiecko-francuskie można potraktować jako dzieje pojednania. Widać przy tym wyraźne różnice między drogami, które obrali poszczególni partnerzy. Uczestnicy dyskusji opiszą starania o pojednanie podejmowane we wszystkich trzech krajach oraz przyjrzą się krytycznie odpowiednim działaniom politycznym. Na koniec będą musieli odpowiedzieć na niezwykle aktualne pytanie dotyczące trwałości tego procesu: Czy pojednanie jest nadal stojącym przed nami zadaniem, czy też nadszedł już koniec epoki pojednania?

Dyskusja panelowa

Carte blanche Fundacji na rzecz Wolności im. Friedricha Naumanna

„Pazie i minispódniczki“

Prawa kobiet od Konstytucji Weimarskiej do dzisiaj

11 listopada, godz. 11 – Stadtmuseum Weimar

Dr Jürgen Frölich (Gummersbach), dr Kerstin Wolff (Kassel), Jan Fleischhauer (Monachium),
Katrin Christ-Eisenwinder (Erfurt)

Prowadzenie: Hartmut Kaczmarek (Weimar)

We współpracy ze stowarzyszeniem Weimarer Republik e.V.

Republika Weimarska dała wprawdzie kobietom prawo głosu, którego się od dawna domagały, mimo to po jej uchwaleniu dla kobiecych ruchów emancypacyjnych nie zapanowały bynajmniej złote czasy. Zabrakło im dopływu nowych osób, społeczeństwo skłaniało się także coraz wyraźniej ku dyktaturze.

W styczniu 1919 roku niemal 90 procent uprawnionych do głosowania kobiet wzięło udział w wyborach. Ich udział był zdecydowanie większy niż w podobnych wyborach za granicą. Kiedy 6 lutego 1919 roku w Weimarze otwarto Zgromadzenie Narodowe, niemal 10 procent deputowanych stanowiły kobiety. Był to ogromny sukces w historii parlamentaryzmu, a mimo to bilans politycznej pracy kobiet w Republice Weimarskiej był raczej niekorzystny. Posłanki koncentrowały się przede wszystkim na tematach kobiecych i dlatego odpowiednie debaty zbywano lekceważąco jako „babskie sprawy”. Poza tym – szczególnie w partiach mieszczańskich – kobietom z wielkim trudem przychodziło zdobywanie wysokich pozycji na federalnych, krajowych i komunalnych listach wyborczych.

Uczestnicy panelu porozmawiają o tym, jak należy pojmować kwestię równouprawnienia w XXI wieku.

Dyskusja panelowa
Afryka i Europa
Spotkania na tym samym poziomie?

11 listopada, godz. 12 – Eckermann Buchhandlung Weimar
Prof. dr Winfried Speitkamp (Weimar), prof. dr Elisio Macamo (Bazylea), dr Ari Awagana
(Lipsk)
Prowadzenie: prof. dr Dirk van Laak (Lipsk)

Nie ma chyba na świecie regionu, który w ciągu ostatnich 150 lat pozostawałby pod silniejszym wpływem Europy niż Afryka. Kiedy mówi się o fatalnych skutkach kolonializmu, łatwo jest znaleźć tam jego przykłady. Są one nawet zakodowane w języku: już samo wyrażenie „Afryka subsaharyjska” świadczy o dużej gotowości do niwelowania ważnych różnic. Ten południowy kontynent jest bowiem przynajmniej tak samo zróżnicowany jak Europa i właściwie już od dawna można by było porozumiewać się ze sobą na innych poziomach niż na poziomie zakorzenionych stereotypów. Czy nie jest to jednak obustronny problem? Czy także dla wielu Afrykańczyków Europa nie jest po prostu nieco zbyt gładkim zwierciadłem najróżniejszych ukrytych nadziei? Uczestnicy panelu wymienią się poglądami i porozmawiają – oczywiście na tym samym poziomie – o historii i współczesności „eurafrykańskich” stosunków.

Dyskusja panelowa
Przyjaźń 2.0? Digitalny probierz naszych stosunków

11 listopada, godz. 14 – Eckermann-Buchhandlung Weimar
Peter Stawowy (Drezno), dr Björn Vedder (Monachium)
Prowadzenie: dr Nora Hilgert (Frankfurt nad Menem)

„Przyjaciół, dobrych przyjaciół, to najlepsza na świecie rzecz” – śpiewał do nas z ekranu Heinz Rühmann w 1930 roku. Czym jednak właściwie jest przyjaźń? Słowo to określa m. in. bliskie, serdeczne stosunki łączące dwoje ludzi lub większą ich grupę. Można je także odnieść do grup społecznych, a nawet krajów. Charakter tych stosunków może się przy tym zmieniać, nierzadko pod wpływem warunków zewnętrznych. Można przypuszczać, że jednym z czynników wpływających dzisiaj na kształt przyjaźni są wszechobecne internetowe sieci społecznościowe, w których ciągle trzeba deklarować swoją przyjaźń. Czy zmieniają one także kształt naszych rzeczywistych przyjaźni i wartość, którą do nich przywiązujemy? Czy nasze wzajemne stosunki stają się przez nie coraz bardziej powierzchowne? A może wysoko usieciowiony świat otwiera przed nami szansę zauważania spraw, które leżą dalej niż czubek naszego nosa?

Film i dyskusja
W męskim gronie. Stosunki szczególnego rodzaju?
Męskie korporacje wczoraj i dziś

11 listopada, godz. 15.30 - Kino mon ami Weimar

The Riot Club

GB, 2014, 107 min

Reżyseria: Lone Scherfig; Obsada: Laura Wade, Sam Claflin, Max Irons

Programem ekskluzywnego klubu Riot, nazwanego tak na cześć hrabiego Riota, znanego osiemnastowiecznego awanturnika, jest wszczywanie burd. Dziesięciu potomków angielskiej arystokracji uważa się za elitę elit, nawet w porównaniu do innych studentów Oksfordu. Jako zaprzysiężeni członkowie męskiej korporacji przestrzegają własnych reguł i łamią normy obowiązujące w znienawidzonym otoczeniu, z premedytacją poniżając kobiety. Pewnego dnia jedna z ich rozpustnych kolacji wymyka się spod kontroli.

Po projekcji filmu odbędzie się dyskusja, w której udział biorą:

dr Markus Meumann (Erfurt), dr Felix Krämer (Erfurt), prof. dr Barbara Krug-Richter
(Saarbrücken)

Prowadzenie: dr Jens Riederer (Weimar)

Dopiero po roku 1900 nauka odkryła męskie grupy i korporacje jako zjawisko historyczne, co od razu wywołało szereg debat. W roku 1902 niemiecki historyk i etnolog Heinrich Schurtz próbował dowieść na podstawie materiałów etnologicznych, że jedynie grupy mężczyzn i męskie korporacje były motorem kultury ludów i decydowały o kierunku ich rozwoju. Kobieta zarządzała rodziną, a „naturalny popęd do gromadzenia się” łączył ze sobą mężczyzn dążących do objęcia panowania nad społeczeństwem. W swojej książce „Der deutsche Wandervogel als erotisches Problem” („Niemieckie Wędrownie Ptaki jako problem erotyczny”, 1912) Hans Blüher twierdził, że męski popęd do gromadzenia się stanowi „podstawę powstawania państw” i jest w gruncie rzeczy popędem o charakterze homoerotycznym. Od tego momentu do męskich korporacji przyłgnęło podejrzenie, że skrycie pielęgnują homoseksualizm. Tak samo uparcie utrzymuje się twierdzenie, że państwo i polityka funkcjonują na takich samych zasadach co męskie korporacje.

Uczestnicy dyskusji porozmawiają o wczorajszych i dzisiejszych formach istnienia męskich korporacji i o dominacji elementu męskiego w społeczeństwie. Dyskusję zilustrują historycznymi przykładami korporacji studenckich, zamkniętych towarzystw wolnomularskich, tajnego związku Iluminatów z XVIII wieku i amerykańskiego Ku Klux Klanu.

Dyskusja panelowa

Prawo, bezprawie i odpowiedzialność – prawnicy w czasach narodowego socjalizmu

11 listopada, godz. 16 – Eckermann-Buchhandlung Weimar

Prof. dr Johann Chapoutot (Paryż), prof. dr Olivier Jouanjan (Paryż), dr Michael Löffelsender
(Weimar)

*We współpracy z Fundacją Miejsc Pamięci Buchenwald und Mittelbau-Dora i
stowarzyszeniem Weimarer Republik e.V.*

Już pod koniec trwania Republiki Weimarskiej liczni juryści uczestniczyli w przygotowaniach do przebudowy państwa, wprowadzając system, w którym prezydenci decydowali o składzie rządu. Ten system ułatwił narodowym socjalistom przejęcie władzy. Za ich rządów prawnicy stale poszerzali rozumienie wykładni prawa oraz praktykę karania zgodnie ze swoją orientacją ideologiczną i w ten sposób wpływali bezpośrednio na kształt niemieckiego społeczeństwa, w którym zaczął dominować rasizm. W latach panowania dyktatury

nazistowskiej dominował typ „bezwzględno prawnika”. Liczni sędziowie karni i prokuratorzy odpowiadali za orzekanie drakońskich wyroków i tysiące kar śmierci. W „sądach zdrowia dziedzicznego” decydowali o przymusowej sterylizacji mężczyzn, kobiet i dzieci. Duże zapotrzebowanie na prawników istniało także w centralnych instytucjach narodowego socjalizmu, ministerstwach, administracji państwowej, urzędach i władzach okupacyjnych. Panel, w którym udział wezmą eksperci z Francji i Niemiec, będzie poświęcony roli, którą prawo i prawnicy odegrali w późnej fazie Republiki Weimarskiej oraz za czasów dyktatury nazistowskiej. Eksperti spróbują odpowiedzieć na pytanie, jakie okoliczności doprowadziły do zastania opisanych sytuacji. Na koniec zajmą się powojenną historią Republiki Federalnej Niemiec i sposobami przewycięzania tej „spuścizny”.

Dyskusja panelowa

Małżeństwo dla wszystkich? – Nie zawsze!

11 listopada, godz. 17 – Stadtmuseum Weimar

Dr Daniel Albrecht (Erfurt), prof. dr Martin Lücke (Berlin), dr Simona Slanicka (Berno)

Prowadzenie dyskusji: prof. dr Sabine Schmolinsky (Erfurt)

We współpracy ze stowarzyszeniami Weimarer Republik e.V. oraz Fundacją Heinricha Bölla w Turyngii e.V.

W czerwcu 2017 roku niemiecki Bundestag niemal bez większego szumu medialnego, bez wielkich publicznych debat albo konsultacji społecznych uchwalił historyczną ustawę dopuszczającą „małżeństwo dla wszystkich”. Znaczenie historyczne tej ustawy wynika z faktu, że jeszcze do lat siedemdziesiątych XX wieku homoseksualizm był czynem karalnym, chociaż już za czasów Republiki Weimarskiej podejmowano rokujące powodzenie starania, aby zalegalizować związki miłosne między osobami tej samej płci. Dopiero od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku takie związki są uznawane przez państwo za legalne. Gdy cofniemy się aż do czasów antycznych, natrafimy na niezwykle zmienną historię funkcjonowania homoseksualizmu w różnych społeczeństwach.

Film i rozmowa

Niemiecka biografia

11 listopada, godz. 19 – Notenbank Weimar

Austria 2016, 113 min, kategoria wiekowa : 12+

Reżyseria: Christian Krönes, Florian Weigensamer, Roland Schrotthofer, Olaf S. Müller

Rozmowa z Olafem S. Müllerem (Berlin), **NN**

Prowadzenie: Daniel Gaede (Weimar)

We współpracy z Fundacją Miejsc Pamięci Buchenwald i Mittelbau-Dora

Brunhilde Pomsel (1911-2017) pracowała najpierw w kancelarii żydowskiego adwokata, potem dla Radia Berlińskiego, a od 1942 roku do maja 1945 roku była stenotypistką i sekretarką Josepha Goebbelsa, która towarzyszyła swojemu pracodawcy aż do bunkra führera. Po upływie pięcioletniej kary pozbawienia wolności, którą odbywała m. in. w Sowieckim Obozie Specjalnym nr 2 w Buchenwaldzie, kontynuowała swoją karierę zawodową w pierwszym programie niemieckiej telewizji państwowej ARD. W filmie dokumentarnym „Niemiecka biografia” energiczna 103-latka spogląda wstecz na wydarzenia, w których uczestniczyła. Reżyser filmu rezygnuje z komentarza i pozwala Brunhildzie Pomsel

opowiedzieć historię jej niezwykle długiego, wyjątkowego, a zarazem i zupełnie przeciętnego życia.

Po filmie odbędzie się rozmowa na temat winy, moralności i odpowiedzialności, a także oportunistów i roli jednostki w historii, wczoraj i dziś.

Niedziela, 12.11.2017

Dyskusja panelowa
Demokracja 20.17
Samooczyszczenie czy autodestrukcja?

12 listopada, godz. 11 – Eckermann-Buchhandlung Weimar

Dr Radosław Marek Buraczyński (Drezno), prof. dr Catherine Colliot-Thélène (Rennes),

dr Jörn Retterath (Monachium, zapytany), prof. dr Jörg Nagler (Jena)

Prowadzenie: dr Justus H. Ulbricht (Dresden)

We współpracy ze stowarzyszeniem Weimarer Republik e.V.

Wszędzie się o tym mówi: zachodnia demokracja znajduje się w kryzysie. Trudno jest jednak ustalić przyczyny tego stanu rzeczy. Czy choroba pojawiła się w wyniku ogólnej nieprzejrzystości panujących stosunków i globalizacji czy też wywołała ją niezadowolone elity i państwa? Czy to „naród” stracił z oczu „klasę polityczną” czy też to klasa polityczna straciła z oczu swojego partnera, społeczeństwo? Czy powtarza się historia z czasów zmierzchu Republiki Weimarskiej, kiedy stopniowo rezygnowano z demokracji? W jaki sposób dałoby się sprowadzić ponownie do jednego poziomu przedstawicieli klasy politycznej, wyemancypowanych obywateli i rzeczywiście wysoce skomplikowane warunki, które panują w naszych czasach? Czy naprawdę nie ma alternatywy dla Trumpa, Macrona, Orbana i Merkel? I czy rzeczywiście „damy radę”?

Dyskusja panelowa
Weimar - Turynia - Rosja
Odpowiedzialność historyczna a stosunki gospodarcze

12 listopada, godz. 12 – Stadtmuseum Weimar

Thomas L. Kemmerich (Erfurt), prof. dr Ekaterina Dmitriewa (Fryburg/Moskwa), dr Falk

Bomsdorf (Monachium)

Prowadzenie: Dietmar Grosser (Erfurt)

We współpracy z Fundacją na rzecz Wolności im. Friedricha Naumanna

Na początku XIX wieku wieloletnie relacje połączyły Weimar, miasto kultury, oraz Rosję. Decydującym impulsem dostarczył ślub wielkiej księżnej Rosji Marii Pawłowny z Karolem Fryderykiem, wielkim księciem Saksonii-Weimar-Eisenach, dzięki któremu więzy krwi połączyły to niewielkie, stosunkowo mało znaczące, a w dodatku także zubożałe księstwo z Rosją i z dynastią carską. Po zjednoczeniu Niemiec w 1871 roku władza w Niemczech została scentralizowana pod przywództwem Prus. W czasie trwania obydwóch wojen los związał ze sobą oba narody w tragiczny sposób. Po upadku narodowego socjalizmu Weimar stał się ważnym miejscem stacjonowania wojsk radzieckich. Po otwarciu „żelaznej kurtyny” zarówno ponownie zjednoczone Niemcy, jak i ówczesny Związek Radziecki musiały znaleźć swoje

miejsce w nowym porządku świata. W czasie panelu zajmiemy się wspólnymi punktami historii obu krajów, a także zbadamy konsekwencje gospodarcze embarga nałożonego przez UE na Turyngię i Rosję. Rozważymy przy tym, jakie są zalety, a jakie wady obowiązujących sankcji.

Dyskusja panelowa

Sąsiedzkie problemy

12 listopada, godz. 13 – Eckermann-Buchhandlung Weimar
Prof. dr Dirk van Laak (Lipsk), dr Emmanuel Droit (Strasbourg)
Prowadzenie: prof. dr Matthias Middell (Lipsk)

Sąsiedztwo rozumiane w sensie przenośnym zachęca do refleksji na temat dystansu i bliskości. Co zrobić, kiedy do naszego domu wprowadzają się nowi sąsiedzi i od razu pragną współdecydować o kształcie regulaminu wspólnoty mieszkaniowej? Co zrobić, kiedy sąsiedzi, których uważaliśmy za zupełnie miłych, traktują tych nowych w taki sposób, że musimy się za nich wstydzić? Czy trzeba protestować, czy też lepiej jest milczeć w imię świętego spokoju? Czy na początku warto jest zdefiniować stopień frustracji, którą jesteśmy w stanie znieść, czy też lepiej jest od razu reagować na najmniejsze „przewinienia”?

Taką sytuację Niemcy przeżyli w 2015 roku. Kiedy wprowadzili się tu nowi mieszkańcy, niektórzy zaczęli przewidywać rozpad całej wspólnoty mieszkaniowej. Jak należy się zachowywać w obliczu takich sąsiedzkich problemów? Może spojrzenie na historię domu pomoże nam w rozwiązaniu tych dylematów. Czasami uspokajające może być bowiem stwierdzenie, że nie jest to pierwszy taki kryzys i że dysponujemy doświadczeniami, do których możemy się w potrzebie odwołać. Uczestnicy panelu porozmawiają o takich problemach, a poza tym przyjrzą się nowej wspólnotie mieszkaniowej, żeby ustalić, dlaczego te sąsiedzkie problemy akurat teraz wydają się nam aż tak pilne i ważne.

Odczyt

Jak Europa odsunęła od siebie świat muzułmański

12 listopada, godz. 14 – Stadtmuseum Weimar
Prof. dr Birgit Schäbler (Erfurt)
Dyskusję po odczycie poprowadzi prof. dr Susanne Rau (Erfurt)

Europę i świat muzułmański łączą długie i zmienne stosunki. Johann Wolfgang von Goethe stwierdził w 1819 roku w „Dywanie Zachodu i Wschodu”, że Orient i Okcydent „są nierozłączne”. Był zafascynowany Wschodem. Uczonych i nowych intelektualistów ze Wschodu ciągnęło za to do Paryża, do miasta Oświecenia, które pod koniec XIX wieku miało odegrać szczególną rolę we wspólnej historii Orientu i Okcydentu. To tutaj pod koniec lat osiemdziesiątych XIX wieku zakończyła się pamiętna debata na temat islamu, która oddziałuje na nas do dzisiaj. Ernest Renan, uchodzący niegdyś za największego uczonego swoich czasów, wygłosił na Sorbonie wykład, w którym stwierdził, że islam i muzułmanie są niezdolni do naukowego rozumowania, a zatem nie mają przed sobą żadnej przyszłości. Oburzeni intelektualiści i uczeni muzułmańscy od Stambułu po Indie chwycili za pióra, żeby obalić jego tezy. Ich odpowiedzi są dokumentacją narodzin nowoczesnego islamu, który zrodził się z tego starcia z europejskim sposobem myślenia.

Dyskusja panelowa
Jak twa sprawa z religią?

Historia stosunków międzyreligijnych

12 listopada, godz. 15 – Eckermann-Buchhandlung Weimar

Prof. dr Hartmut Zinser (Berlin), prof. dr Jörg Rüpke (Erfurt), Lutz Klevevan (Budapeszt)

Prowadzenie: dr Ulrike Ludwig (Erlangen-Norymberga)

Kwestia tego, które religie należą do Niemiec była w ostatnich latach szeroko dyskutowana w środkach masowego przekazu i przy stołach biesiadnych. Paradoksalnie uczestniczyli w niej także ateści. Ale czy zastanawiano się w czasie tej dyskusji nad tym, jakie kulturalne i spirytualne relacje łączą i łączyły chrześcijaństwo, judaizm i islam? Kiedy stosunki międzyreligijne były pełne konfliktów, kiedy układały się pokojowo, a kiedy prowadziły do ożywionej wymiany myśli? Z jakich doświadczeń historycznych możemy wyciągać pozytywne wnioski pomagające nam radzić sobie z teraźniejszością? W czasie dyskusji chcemy prześledzić historię wzajemnych stosunków wielkich religii światowych od antyku po czasy współczesne i zbadać, w jakich konstelacjach występowały. Nasza perspektywa zostanie przy tym poszerzona nie tylko w czasie, lecz także w przestrzeni, gdyż przyjrzymy się pod tym kątem zarówno Zachodowi, jak i Wschodowi Europy.

Dyskusja panelowa

Obcy czy przejeciel?

Stosunki niemiecko-francuskie w XIX i XX wieku

12 listopada, godz. 16 – Stadtmuseum Weimar

Prof. dr Jörg Requate (Kassel), prof. dr Nicole Colin (Aix-Marsylia)

Prowadzenie: prof. dr Armin Owzar (Paryż)

Po tej stronie Renu przyjęło się opowiadanie historii stosunków niemiecko-francuskich jako historii linearnego postępu: relacji, którą do 1945 roku charakteryzowała tzw. „odwieczna wrogość” i która dopiero grubo po zakończeniu drugiej wojny światowej, po dziesiątkach lat spędzonych na szukaniu porozumienia, zbliżenia i pojednania stała się równorzędnym partnerstwem. I rzeczywiście, od czasów rewolucji na stosunki niemiecko-francuskie rzutowały przede wszystkim liczne konflikty militarne. Mimo to istniały między nimi fazy pokoju, wzajemnej wymiany oraz budowania połączeń i współpracy. Uczestnicy panelu w plastyczny sposób przedstawią publiczności skomplikowane i niezwykle zmienne relacje, łączące Niemców i Francuzów.

Dyskusja panelowa

**Rewolucje i zmiany społeczne –
marzenia, terror i otrzeźwienie**

12 listopada, godz. 17 – Eckermann Buchhandlung Weimar

Prof. dr Jörg Barberowski (Berlin), dr Bérénice Zunino (Besançon), Frank Richter (Drezno)

Prowadzenie: dr Justus H. Ulbricht (Drezno)

We współpracy ze stowarzyszeniem Weimarer Republik e.V.

Przysłowiowy „ogień rewolucji” może przynieść epoce światło, rozgrzać do boju masy – a czasami także strawić tych, którzy go rozniecili. Po irańskiej, pomarańczowej i arabskiej rewolucji nieco trzeźwiej spoglądamy na światowe rewolucje XVIII, XIX i XX wieku, chociaż nadal marzymy o zmianie panujących (niesprawiedliwych) stosunków. Czy na niegdysiejszych rewolucjonistów spoglądamy przy tym z tego samego poziomu, czy też z góry? A może nawet patrzymy na nich z dołu, z zadartą w podziwie głową?

Rozmowa

Bez granic – nierealna mrzonka?

Stosunki niemiecko-izraelskie w kontekście Europy i Bliskiego Wschodu

12 listopada, godz. 19 – Eckermann Buchhandlung Weimar

Daniel Gaede (Weimar) w rozmowie z prof. dr. Moshe Zimmermannem (Jerozolima)

Granice dzielą ludzi, mogą jednak także w niezagrażający innym sposób chronić to, co własne: dotyczy to zarówno życia prywatnego, jak i społeczeństw i państw. Kto jednak w Europie i na Bliskim Wschodzie trzymał w rękę ołówki, kiedy kreślono linie graniczne na mapach – i dlaczego? Kto definiuje kategorie, które czasem dzielą ludzi wbrew ich woli? „Niemcy”, „Żydzi”, „Izraelczycy”, „Syryjczycy”, „Palestyńczycy”, „chrześcijanie”, „muzułmanie” w „Europie” i na „Bliskim Wschodzie”: dopiero głębokie zanurzenie w historii, połączone z polityczną dalekowzrocznością może pozwolić na przezwycięzenie kategorii, które nadal pobudzają do konfliktów i wojen, zamiast je zakończyć. Jeżeli chcemy poszerzyć w taki sposób swój horyzont, musimy przyjrzeć się przynajmniej ostatniemu stuleciu nie tylko w Europie, lecz także w Imperium Osmańskim i Afryce Północnej.

Stéphane Hessel z okazji setnej rocznicy urodzin

Ile porażek jest w stanie znieść nadzieja?

"Ô ma mémoire. Wiersze niezbędne"

12 listopada, godz. 20 – Notenbank Weimar

Dr Michael Kogon (Füllinsdorf, Szwajcaria), **NN**

Prowadzenie: Fritz von Klinggräff (Genewa)

Udział biorą: Regine i Detlef Heintze, którzy przeczytają wiersze Stéphane'a Hessela wybrane przez dr. Michaela Kogona, Silke Gonska & Frieder W. Bergner oraz chór młodzieżowy *schola cantorum weimar* (prowadzenie: Cordula Fischer)

We współpracy z Fundacją Miejsc Pamięci Buchenwald i Mittelbau-Dora

Wiersze pomogły Stéphane'owi Hesselowi żyć, przeżyć, być przekonanym humanistą i napawać innych otuchą. Niezliczone poematy, które potrafił deklamować i które trwale wyryły się w jego pamięci, przybliżają nam nie tylko jego życie, lecz także osobowość. Bojownik ruchu oporu, deportowany, dyplomata, optymista, miłośnik poezji, filozof, filantrop – jego osobowość przyjmowała rozmaite odcienie. Stéphane Hessel kochał wolność i sprawiedliwość, kompromis i pokój, poezję, mądrość, człowieka i dzieło Stworzenia. To wszystko to drobne niuanse jednej rzeczywistości: umiłowania życia. Właśnie taka miłość do wszystkich aspektów życia sprawiła, że odznaczał się wielką charyzmą. Stanowi dla nas przykład do naśladowania, jako „człowiek z uśmiechem”, sygnalizującym bliźniemu uwagę, zainteresowanie i szacunek, który przypomina nam o tym, co ważne.

FILMY

Piątek, 10 listopada, godz. 14, kino mon ami

Drogi do siły i piękna

Niemcy, 1925, 104 min

W latach dwudziestych XX wieku wielką popularnością cieszył się ruch masowego uprawiania sportu i kultury fizycznej. Film z tej epoki propaguje ćwiczenia fizyczne i w wystylizowanych niemych scenach ukazuje higienę ciała, gimnastykę, sport i taniec oraz nagie torsy sportowców upozowane na tle antycznych ruin. Idealne ciało staje się przedmiotem kultu, a aktywność fizyczna środkiem pozwalającym na utrzymanie zdrowia jednostki i narodu.

„Drogi do siły i piękna” to jedna z pierwszych pełnometrażowych produkcji działu edukacyjnego wytwórni filmowej UFA, którego zadaniem po 1918 roku było wychowywanie ludności. W tym celu opracowywał tematy leżące na pograniczu kultury i polityki społecznej, korzystając z formatu będącego skrzyżowaniem filmu dokumentarnego i fabularnego, który wszedł do historii filmu pod mianem „Kulturfilm”.

Sobota, 11 listopada, godz. 13 kino mon ami

Dziewczyna w mundurze

Niemcy, 1931, 98 min

Czternastoletnia Manuela von Meinhardis po śmierci matki trafia do internatu dla córek szlacheckich, gdzie zostaje skonfrontowana z ostrą pruską dyscypliną. Manuela ma trudności z zaakceptowaniem praw tego świata pozbawionego ludzkiego ciepła i miłości. Jedyne szczęśliwe chwile przeżywa w towarzystwie wyrozumiałej i kochanej przez wszystkie dziewczęta nauczycielki, panny von Bernburg. Kiedy Manuela zakochuje się w tej młodej kobiecie i opowiada o swoim zauroczeniu po przedstawieniu szkolnego teatru, wybucha skandal. Oburzona przełożona zakładu karci swoją podopieczną z wręcz militarnym okrucieństwem. Jedyne wyjście z tej sytuacji wydaje się samobójstwo. Pierwszy na świecie czysto kobiecy film znalazł się na indeksie w czasach narodowego socjalizmu z powodu otwartej krytyki niemieckiego przywiązania do „ładu i porządku”.

Niedziela, 12 listopada, godz. 15:30, kino mon ami

Hiszpanka

Fantazja historyczna, Polska 2015, 121 min, (wersja oryginalna z napisami niemieckimi)

Reżyseria: Łukasz Barczyk

Fantazja Barczyka opowiada o epizodzie historycznym, który miał miejsce niedługo po zakończeniu pierwszej wojny światowej. Było to Powstanie Wielkopolskie z 1919 roku. W czasie tego powstania grupa uzdolnionych spirytualnie zamachowców, uciekając się do metafizyki, usiłuje ściągnąć do kraju wirtuoza i późniejszego premiera Polski Ignacego Jana Paderewskiego. Niestety, po stronie ich niemieckich oponentów działa nie mniej uzdolniony łotr dr M. Abuse. Obie strony stosują różne triki, żeby obezwładnić przeciwnika i zmienić bieg historii w sposób odpowiadający własnym interesom. Na ekranie rozgrywa się niezwykle barwna steamowo-punkowa wersja historii, która przy pomocy ryzykownych ustawień kamery, kosztownych efektów specjalnych i perfekcyjnie dopracowanych szczegółów

dekoracji, kostiumów i architektury wskrzesza ducha epoki. Film jest także hołdem złożonym przed kinem okresu międzywojennego, przede wszystkim zaś przed niemiecko-amerykańskim mistrzem spisków na białym ekranie, Fritzem Langem.

Dodatkowe informacje na stronie: www.weimarer-rendezvous.de

Wstęp wolny na wszystkie wydarzenia.

Organizator: Miasto Weimar oraz stowarzyszenie Förderverein Weimarer Rendez-vous mit der Geschichte e.V.
